

IX.
HISTORIA UNIVERSALIS.

CLXXVI.

B. S. Ms. 42. fol.

Codex chartaceus saeculo XVI. scriptus, foll. 246., quorum 226 b. 234 b. et 246 b.
vacua sunt. Continentur:

a. fol. 2—131. *Chronica Ottonis Frisingensis.*

Incip. Dedicat.: *Domino suo Friderico Victori inclito triumphatori Romanorum Imperatori ac semper Augusto Otto Dei gratia Frisingensis ecclesie Episcopus* etc. Fol. 2 b. incip. Prologus: *Saepe multidemque volvendo mecum* etc. Explic. (Lib. VIII.). *Orationum tuarum remediis subleuare.* Tum sequitur epilog.: *Hac ex scriptura lector si tibi sit cura* etc. Fol. 128 b—131 habent excerpta chronologica.

b. fol. 132—287 b. *Gesta Friderici I. auctore Ottone Frisingensi.*

Incip. *Fridericus dei gratia Romanorum imperator* etc. Explic. (Lib. II.). *Tertio locus servetur volumini.*

c. fol. 188—233 a. *Raderici Eccles. Frising. Canonici, De rebus Friderici I. continuatae ad Ottonem historiae, libri duo.*

Incip. *Viris prudentissimis* etc. Explic. *Aeterna percepturos praemia meritorum. Subscript. Finis Chronicae.*

d. fol. 233—235. *Statuta ad expeditionem romanam facientia c. aliis genealog. et chronologicis.*

e. fol. 236—240. *De progenie Soldanorum, et primo de filiis Saladini et de Calipho* etc. Sunt excerpta ex chronica Anonymi.

f. fol. 241—246. *Index in Chronicon Ottonis Frising.*

Cf. Archiv d. G. f. ältere d. Geschichte. II. 296. III. 225. — Hirsching Versuch etc. IV. 248.

CLXXVII.

B. S. Ms. 38. fol.

Codex partim membranaceus, partim chartaceus saec. XV., in fine mutilus, crebris vocum compendiis, inscriptionibus et litteris initialibus rubris, foll. num. 240. Continentur:

a. fol. 1—224 a. *Cronica Ade (Adami) Claremontensis ad Papam Gregorium de gestis sanctorum, flores historiarum vocata.*

Ita titulus manu recentiore scriptus. Incip. *Sanctissimo magno episcopo pri ac domino domino Gregorio apostolice sedis summo pontifici Adamus clericus Claromontensis episcopi* etc. Explic. *Quia qui dei claritatem vident, nichil in creatura agitur, quod videre non ualeant.* *Subscr.: Et sic est finis hujus libri pro quo uirgo maria sit benedicta in secula Amen.* — Desinit in anno 1270 (fol. 220 b.). Sequuntur tractatus de adventu Antichristi, de XV. signis ante iudicium contingentibus, de resurrectione mortuorum, qualiter dominus iudicat, etc. V. J. Echard, De script. Dominic. II. 240. Fabricii Bibl. med. et inf. lat. v. Adamus Claromontan. Hi viri doctissimi errare videntur, si credunt, chronicam et flores historiarum diversos esse libros.

b. fol. 224 b—240. *Ex Chronica Anonymi.*

Incip. *Innocentius tertius Campanus succedit anno domini MCXCIV et sedit* etc. Explic. *Rupertus primus dux Bavarie et comes palatinus . . per Almania (!) . . (ad annum 1404.).* Fol. 1 a. haec leguntur: *Liber mei Joannis Waldeni Vicarii ecclesiae SS. XI mil. virginum in Colonia. anno 1544.* Long. 10" 9". Lat. 7" 4".

CLXXVIII.

B. S. Ms. 33. fol.

Codex chartaceus saec. XV. exaratus, indicibus, litteris initialibus et inscriptionibus rubris, foll. 280, quorum 262—278. 279 b et 280 scriptura vacant. Continentur:

Jakobs von Koenigshofen, Priesters zu Strasburg, Chronick in sechs Kapiteln.

Ita titulus recentiore manu scriptus. Incip. post indicem fol. 14.: *Man vindet geschriben in latine vil chroniken das sint bücher von der zit etc.* Explic. *Die suche do vor bi dem worte babeste.* Conf. Die Aelteste Teutsche so wol Allgemeine als insonderheit Elsassische und Strassburgische Chronicke, von Jacob von Königshoven, Priestern in Strassburg, von Anfang der Welt biss ins Jahr nach Christi Geburth MCCCLXXXVI beschrieben. Anjetzo zum ersten mal heraus und mit historischen Anmerkungen in Truck gegeben von D. Johann Schiltern. Strassburg 1698. 4. — Cl. D. Weigand Gissensis, litterarum germanicarum cultor solertissimus atque investigator sagacissimus, de codice nostro haec adnotavit: „Diese Handschrift scheint älter zu seyn, als diejenigen waren, welche Schilter seiner Ausgabe dieser Chronik zum Grunde legte, denn sie hat reinere Formen, als der gedruckte Text darbietet.“ Fol. 279 notata quaedam lingua germanica a manu recentiore scripta et ad a. 1308 spectantia inveniuntur. In operculo posteriori hujus libri legimus: *1486 Jacob Wencker von Offenburg zuostendig.* In anteriori operculo haec sunt scripta: *Disse Cronic ist Cristoff Koleffels, welche a. 1578 ahn ihne komen ist von herrn Jacob Wencker seinem lieben Schweher seligen.* — *Ist jetzt Johann Georg Scherzen. a. 1706.* — Ex bibliotheca Kraftiana Ulmensi.

CLXXIX.

B. S. Ms. 32. fol.

Codex chartaceus saec. XV. finientis, litteris initialibus vario colore elegantissime pictis, foliorum 365 notatorum, praeter 18 cum indice et duo vacua ab initio et in fine; fol. 255 scriptura vacat. Titulus:

Jakob Twinger von Koenigshofen, Priestres zu Strasburg Cronike.

Incip. *Hie vohet an ein vorrede einer Cronike in mossen wie noch volgt: Man vindet geschriben in Latin vil croniken das sint bücher von der Zit etc.* Expl. *Nach Christi geburt vierzehen hundert und im fünf und vierzigsten unser rich des römischen im zehenten und des Hungerischen im sechsten jaren.* — Hoc codice, qui saepius a praecedente discrepat, usus est clar. Schilterus in editione Chronicae Koenigshovenianae. Cf. Vorr. §. XXII. — In operculo anteriori possessor nomen suum inscripsit: *Dis buch ist conratt von Duntzenheymb.*

CLXXX.

B. S. Ms. 40. fol.

Codex chartaceus in Gallia saec. XVIII., ut videtur, ineunte nitidissime exaratus, foll. 225., quorum 1—16 et 189b—255 vacua sunt. Titulus minio pictus hic est:

Alberici, Monachi Trium Fontium Catalavnensis Dioecesis Chronicon ab anno Christi 960 ad a. 1240.

Incip. *Anno 960 a Christo incarnatô fuit Episcopus Treuerensis Henricus etc.* Explic. *Ibique honorificè ejus ossa recondita sunt.* Finis. Notat Senkenbergius fol. 1. Unde sit hic liber, adjecta in fronte demonstrat nota. Nimirum ex Collegio Soc. Jesu Parisino, unde emerat illustris Meermannus, Leibnitio jam memoratum hunc recentiore manu descriptum codicem, cuius dono pervenit ad me. Nondum vero satis curate excusus Albericus, post Leibnitii curas, qui in Accessionib. Histor. eum primum formas sentire voluit, et emendandus tum ex nostro tum ex aliis codicibus, lectionibus etiam

Menckenianis variis in Tom. I. Script. German. ac Saxon. Extant vero plures Alberici Codices tum membranacei, tum alii, Leibnitio passim memorati, aliis etiam, et mihi noti. (1765.). — Cf. Hisinger IV. 248. Archiv d. G. f. ä. d. G. I. 442.

CLXXXI.

B. S. Ms. 22. fol.

Codex chartaceus saec. XVI. exaratus, foll. 123., quorum 1. 119—123 vacua sunt. Continetur:

Collegium historiae universalis.

Incip. *Σύν Θεῶ. Collegium historicum. Prolegomena in historiam universalem. §. 1. Historia vox primo proprioque significato nihil aliud quam scientiam sive cognitionem, inspectionem, experientiam saltim sensuum beneficio comparatam denotat etc. Explic. Roma brevi hoc tempore quinque capta fuit: 1. a Belisario. 2. a Totila. 3. a Belisario. 4. a Totila. 5. a Narsete.*

CLXXXII.

B. S. Ms. 42. 4.

Codex chartaceus saec. XVII., notis in margine adscriptis, foll. 128., quorum 1 b. 127 et 128 vacua sunt scriptura. Continetur:

Christophori Arnoldi ΘΑΝΑΤΟΛΟΓΙΑ Imperatoria sive brevis Narratio historica rerum et signorum memorabilium, quae circa mortem Impp. a Jul. Caesare, usque ad nostra tempora contigere.

Ita titulus. Incip. *Maiestas et Mortalitas syllaba dictant etc. Explic. (Ferdinandus IV. §. 1050.). Iterumque ingeminamus: vivat Leopoldus!* — Hic codex, ab auctore ipso conscriptus, ex ejus bibliotheca in Senkenbergianam migravit.

CLXXXIII.

B. S. Ms. 13. fol.

Codex chartaceus saec. XVIII. ineunt. eleganter scriptus, foll. 169., quorum per multa scriptura vacant. Continetur:

Nomenclator Caesarum sive Annotationes ad cap. XIV. Synopsis Besoldianae de quarta Monarchia sub Imperatoribus Romanis. (Vitae Imperat. Rom. a Julio Caesare usque ad Josephum I.). In cujusque imperatoris vita auctor tractat: 1. Onomatologiam. 2. Chronologiam. 3. Modum perveniendi ad imperium, et 4. Res gestas, ex quibus scriptoribus earum consignatio petenda sit. Ex praelectionibus Schilterianis, ut videtur, manu Simonis descripta.

CLXXXIV.

B. G. (3) 59. 4.

Codex chartaceus saec. XVII., foll. 176., quorum 1 et 176 vacua sunt. Continentur:

Christoph. Forstneri Ephemerides politicae. Incipit 1657. Desinit 1667.

Ita titulus. Incip. Lib. 1. A. 1657. Octob. 2. *Post captum a Gallis Anglisque Burburgum, in Mardiceam vis paratur etc. Explic. (1667. Dec. 18.). A Caesaris amicitia divertendis.* — Fol. 3a. notatur: *Haec scripta sunt a. J. C. v. de Birghden. 1667.* Fol. 2b. possessorum nomina inscripta sunt: Imman. Weber et Chr. Fr. Ayrmann. Ex bibliotheca Kochiana.

CLXXXV.

B. S. Ms. 142. 4.

Codex chartaceus saec. XVII., foll. 580., quorum 1—8a. 301—303b. et 562b—580 vacua sunt. Continentur:

a. fol. 8—300. *Notitia Rerum Publicarum ex chartis Conringianis.*

Incip. *Quae ad usum cognitionis Rerum Publicarum etc.* Explic. *Ore alieno obruitur. Finis Italiae totiusque Collegii.* — Haec conscripta sunt ann. 1682, uti annotatum est fol. 9a.

b. fol. 303—562a. *Ephemerides politicae Illustr. Christophori Forstneri Cancellarii quondam Montisbelicardiensis a mense Octob. 1657. ad ann. usque 1667 inclus.*

Incip. *Anni 1657. Octob. Post captum a Gallis etc.* Explic. *A Caesaris amicitia divertendis.* V. Cod. praecedentem.

CLXXXVI.

B. S. Ms. 88. 4.

Codex chartaceus saec. XVII., foll. 299., quorum 250b. 251. 282b. 298 et 299 vacua sunt. Continentur:

Collegium politicum de Statibus Europae.

Incip. *Imperium Rom. German. I. Status ecclesiasticus. 1. Veteres Germani Deorum cultui dediti etc.* Explic. *In relatione de Suecia in fine.* — Fol. 1a. Senkenbergius haec adnotavit: Videtur esse Collegium C. Dieterici.

CLXXXVII.

B. S. Ms. 228. 4.

Codex chartaceus saec. XVIII., paginar. numerat. 927., praeter foll. decem indicem continentia. Inest:

Historia neuerer Zeit, des XVI und XVII seculi, ingleichen des Anfangs des XVIII.

Ita titulus pag. 9. Incip. *Historia universalis. Historia universalis pro diversa ratione etc.* Explic. *Catalogum seiner (Cellarii) Schriften edirt.*

CLXXXVIII.

B. S. Ms. 39. fol.

Codex chartaceus a. 1728 in Anglia scriptus, foll. 189., quorum 1. 2. 188 et 189 vacua sunt. Continentur:

Liber Joannis Fratris Hermitarum Sancti Augustini ad Henricum VI. divisus in tres partes, in quarum prima agit historice de VI. Henricis Imperatoribus, in secunda de Henricis qui in Anglia honore claruerunt, in tertia de aliis hic et alibi succedentibus, quorum nomina memoriae digna fuerunt.

Incip. *Henrico Dei gratia Regi Angliae etc.* Explic. *Vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.* Notatur fol. 46.: *Transcriptus ex codice Tiberius A. VIII. in Bibl. Cotton. p. D. Casley, Bibl. Custod. a. 1728; et fol. 3a.: There is no date to the book; but that it was written in the time of King Henry VI., appears by its being inscribed to him.*

CLXXXIX.

B. S. Ms. 140. 4.

Codex chartaceus anno 1501 scriptus, inscriptionibus et litteris initialibus rubropictis, ligatura antiqua, foll. 69., quorum 1 et 69 membranacea sunt et aliena continent. Scriptura vacant foll. 2b et 65b—69. Titulus:

Anweisung für einen Fürsten.

Incip. *Welch furste sich unde seyne erben wil in seyнем furstenthum vesten etc.* Explic. *Als Aristoteles spricht in ethica. Amen. Est finis De regimine principum. Anno c. millesimo quingentesimo primo.* — In tergo libri haec adscripta sunt: *Von der Weisung der forsten.*

CXC.

B. S. Ms. 411. fol.

Codex chartaceus saec. XVII. vergentis, foll. numerat. 177, praeter tria ab initio et in fine, quae scriptura vacaut. Titulus:

Instruction eines Gouverneur für den Römischen König Josephum den Ersten.

Incip. post indicem: *Caput 1. Der furnehmste Grundstain und Befestigung eines Jeden Reichss ist das Reich Gottes etc.* Explic. *Lebenslang verharren werde. Ennde. Senkenbergius haec adnotavit: Instruction eines Gouverneurs vor den Röm. König Joseph, welche vielleicht, allem Anschein nach, der Fürst von Salm, Kais. Obristhofmeister aufgesetzt hat. Ita censuit B. de Bartenstein, Minister status ideo rogatus a me. Liber hic scriptus circa annum 1697 continet tum maxime curiosa, tum vaticinia et praesumptiones quae paulo post in rem iverant. Nec nostro tempore Viennae deerit, quod sequi queat prudens lector. de Senkenberg.*

CXCI.

B. S. Ms. 441. fol.

Codex chartaceus saec. XVIII. ineuntis, foll. 100, quorum 1. 99b et 100 vacua sunt. Continetur:

Libellus de regimine principis. Seculi XIVti (sic!).

Ita titulus In vetere catalogo Ms. Senk. hic codex citatur: *Von der Kunst land und leute zu regieren. An einen Fürsten.* — Incipitur introd.: *Durchleuchtiger Hoehgeborner Furst, gnädiger Herr wiewol allenn menshenn erstlich entsprungen aus einer wurzel Adam etc.* Incip. textus: *Von des Fürsten regel. Capitel. Dann ich wais das an weyse lere und trewen raht nyemant rechtlich wol leben kan etc.* Explic. *Der vnnkeusch vnd der Krieger. Et cetera. Et sic est finis hujus operis.* — Aristoteles, Cicero, Boethius etc. saepius citantur in hoc libro, qui apographum cod. saec. XV. esse videtur.

CXCII.

B. S. Ms. 282. fol.

Codex chartaceus saec. XVII., foll. 49., quorum 1. 2 et 49 scriptura vacant. Titulus:

Discurs Lazary von Schwendi. Insunt in hoc codice: 1. Ein trefflicher Discurs an die R. K. Mai. Maximilian d. Andern. 1574. (fol. 3—25.). — 2. An H. H. der Kön. Würden zu Hispanien Rath. Geben im Jahr 1568. (fol. 26—27a.). — 3. Ein

anderes Schreiben an dieselbe Person. 22. Nov. 1568. (fol. 27 b—28 a.). — 4. Ausführlicher Discurs an dieselbe Person. 16. Jenner. 1569. (fol. 28 a—30 a.). — 5. Discurs über Zulassung der Freyheit der Gewissen. gestellt uff dem Reichstag zu Regensburg. 1576. (fol. 30 b. 37.) — 6. Discurs Grauen Ott Heinrichs von Schwarzenburg an H. v. Schwendi 1579. Antwort auf dieses Schreiben 1579. Laz. v. Schwendi an den Herzogen von Lothringen, Landgraff Wilhelm zu Hessen, Johann Graffen zu Salm a. Ermanung an die Teutschen — unlängst vor seinem (Lazar. v. Schwendi) Ende gestellt. (fol. 38—45.). — 7. Andere schöne Reimen des Herrn von Schwendi. („Der Hofdank“ und „Das Hofleben.“) — Notat Senkenbergius fol. 1. Consilium Schwendianum (N. 1.) editum quidem, sed vitiose satis, in Lünig's Staats-Consiliis Tom. 1. N. 55.; sed reliqua, quae sequuntur, edita haud sunt, magni tamen pretii. Constat enim Lazarum de Schwendi fuisse virum cordatum, rei patriae peritum, cujus Kriegs discurs et alia scripta rei Germaniae amantibus carissima esse debent, inprimis quia ipse recessus Imperii 1570 fere autor, et in omnibus a Maximiliano II fuit consultus, cui ima pectoris Imperator aperuit. Emi hunc librum ex Johannis Heumanni Altorfini collectione.

CXCIII.

B. S. Ms. 141. 4. maj.

Codex chartaceus a. 1711 scriptus, foll. 58., quorum 1. 2. 3 b. 56—58 scriptura vacant. Titulus:

Unvorgreifliches Project, wie eines Potentaten Einnahme umb ein grosses erhöht, das commercium gefördert und ein zulänglicher Credit zuwege gebracht werden wöge. Anno 1711.

Incip. *Das 1. Capitel. Von der Absicht des Projects. §. 1. So seynd wenig grosse Herrn, welchen es nicht zuweilen an Gelde mangelt etc. Explic. Der daraus fleissende Nutzen unendlich werden.*

CXCIV.

B. S. Ms. 44. fol.

Codex chartaceus saec. XVI. exaratus, foll. 235., quorum perplura scriptura vacant. Continentur:

Liber missivarum de a. 1589—1593. „Alsatico-Lichtenbergicarum forte“ not. Senkenbergius. Epistolae lingua germanica conscriptae sunt.

Incip. Post indicem fol. 5. *An Herrn D. Martin Vehling furst Durchl. zu Lothringen Rhat etc. Explic. Gott zu befehndt D. 25. Dec. 1593.*

CXC.V.

B. S. Ms. 196. 4.

Codex chartaceus saec. XVII., foll. 28. Continentur:

Illustriss. et excellent. **D. Georgii Ducis in Ossolin S. R. J. Principis Comitatus a Tenczyn Ossolinsky, Supr. Regni Poloniae Cancellarii Orationes**, habitae apud summ. Pontif., Imperat., Reges, Principes ac Rempubl. Venetam, cum nomine . . Sigismundi III et Vladislai IV publicas obiret legationes.

Incip. post dedic. fol. 3. Orat. 1.: *Venit iterum Romam Vladislaus etc. Explic. Legationis fiduciarias intelligetis.* — Typis expressae prodierunt orationes illae Dantisci 1647.

CXCVI.

B. S. Ms. 278. fol. min.

Codex chartaceus saec. XVII. in Italia scriptus, foll. 806., quorum 1. 97b. 98. 99. 177. 204b. 297b. 419b. 471b. 553b. 805b et 806 scriptura vacant. Continentur:

a. fol. 2—45. *Relatione della Corte di Spagna l'anno 1667 di M. Arcivescovo d'Ambruno.*

Incip. *Sire, Benche non abbia mancato etc.* Explic. *A proprio dispetto. E qui alla M. V., Sire.*

b. fol. 46—97a. *Relatione di Giov. Pesaro, Procuratore di S. Marco nel ritorno dell' ambasc. straord. alla Santità di papa Alessandro VII.*

Incip. *Sereniss. Principe; Hanno voluto etc.* Explic. *Cosa devono fuggire.*

c. fol. 100—119. *Afforismi politici del Card. Azzolini.*

Incip. *È si grande il credito etc.* Explic. *Le retroscritte annotazioni.*

d. fol. 120—141. *Relatione di Germania dell' Excell. Sign. Giov. Sagredo.*

Incip. *Sereniss. Principe, Non mi estenderò etc.* Explic. *Si renderà più prezioso.*

e. fol. 142—176. *Relatione del Cav. Morosini della Corte di Francia.*

Incip. *Serm^o Principe, Tra le passate disauventure etc.* Explic. *Mie gravissime urgenze.*

f. fol. 178—204a. *Relatione del Cav. Belegno della Corte di Savoia.*

Incip. *Seren^o Principe, La casa di Savoia etc.* Explic. *Ossequiosa rassignatione.*

g. fol. 205—297a. *Relatione della Città e Republica di Venetia.*

Incip. *Hebbe origine la Città di Venetia etc.* Explic. *E resta libero. Il Fine.*

h. fol. 198—344. *Forma del Governo Giesuitico.*

Incip. *Che la religione de' Padri Giesuiti etc.* Explic. *Della società. Fine delli moniti privati della comp. de' Giesuiti.*

i. fol. 345—384. *L'Ospitale della Ragion di Stato. Apocalipse di Guilio Critillo Ieropolitano.*

Incip. *Io sede solo etc.* Explic. *E di cercare il nullo.*

k. fol. 385—419a. *Discorso istorico sopra il dominio spirituale e temporale del Pontefice à Principi secolari.*

Incip. *Potentissimi Monarchi. Nel giro di corte parole etc.* Explic. *Di qualsivoglia monarca, Il Fine.*

l. fol. 420—437. *Lettera discorsiva sopra le presenti emergenze di Fiandra fra le due Corone.*

Incip. *A quattro capi si deducono etc.* Explic. *I tradimenti degli Amici. Il Fine.*

m. fol. 438—471a. *L'emergenze dell' Olanda con il Diario delli progressi dell' armi del Re christ^{mo} in Olanda.*

Incip. *Se ne viene ossequiosa la mia pena etc.* Explic. *A fedelmente servirla.*

n. fol. 472—529. *Vita del Card. Mazarino sino all' anno 1657 col suo testamento.*

Incip. *Serm^o Principe. Sono i cenni di gran Personaggi etc.* Explic. *Che vorrano che si facci.*

o. fol. 530—553a. *Nullità della rinoncia fatta dalla Regina Maria Teresia d'Austria alle Corone e Stati del fù Filippo IV Re di Spagna . . .*

Incip. *Le ragioni accenate sono im^o. Non si può renonciare etc.* Explic. *Di sentimento commune.*

p. fol. 554—805 a. *Nuova relatione dello Stato d'Italia, suoi Principi, Governi, Entrade e Forze, Arcani, e Interessi de' Principi, Costumi, e Inclinatione de' Popoli. Del Cav. Brusconi.*

Incip. *Principati e Governi che si toccano etc.* Explic. *Soggiogar tutta Italia e dominarla. Il Fine.*

CXCVII.

B. S. Ms. 275. fol.

Codex chartaceus manibus diversis a. 1671—1686 scriptus, foll. 234. Titulus:

Verschiedene Briefe, auch Rescripte von Chur Kölln und Meklenburg an Franz von Meiersheim, dieser Höfe Rath und Residenten in Wien, von den Jahren 1671—1686.

Incip. *Entwurf des Memorials für die H. Staaten der Vereinigten Niederlande. Der Freyher Lysola etc.* Explic. *Churfurst. Maynz. Cantzelei.* Inter fol. 6 et 7. addita sunt haec typis expressa: *Triumph der Forcht des Herrn in der Gesicht des Prophetens Ezechiel cap. 1 et 10 vorgebildet, mitt welcher Weylandt Leopold Wilhelm Erzherzog von Oestreich in seinem ganzen . . . Leben anzusehen gewest. Von Philibertus Boccabello. 1662. fol.*

CXCVIII.

B. S. Ms. 187. 4.

Codex chartaceus saec. XVII. eleganter scriptus, paginar. numerat. 96., praeter sex folia ab initio et in fine. Continentur:

Super concordatis inter sanctam sedem apostolicam et inclitam nationem Germaniae Collectaneu omnibus Germanis cognitu necessaria. Ipso textu concordatorum a mendis diversarum editionum studiose expurgato. Per Georgium Branden, J. U. D. Presbyt. Eysteten. et Canonicum Augustan. Adjunctis nonnullis aliis ad execut. Litt. Apostol. pertinentib. Romae ap. Alois. Zannettum. MDC. Superiorum permissu.

Ita titulus. Incip. post dedic. et indicem capitulorum: *De concordatis inter Fredericum Imp. Principesque nationis Germaniae ac sedem apost. Nicolaus Episc. Servus Servor. etc.* Explic. *Et fidelis populi aedificationem. Laus Deo etc.* Tum sequitur Index alphabet. — Prodiit hoc opusculum etiam Col. Coch. 1694. 8.

CXCIX.

B. S. Ms. 255. fol.

Codex chartaceus saec. XVII. in Italia natus, foll. 139., quorum 115. 138 b et 139 vacua sunt. Continentur:

a. fol. 1—91. *Instruzione al Sig. Cardin. Ginetti destinato Legato a latere dalla Santità di PP. Urbano VIII. per trattar la pace universale nel Congresso di Colonia. 1640.*

Incip. *Le Discordie e li scomponimenti etc.* Explic. *Con gli Eretici si faccia a parte.* Notat Senkenbergius: „*Ex qua mens Curiae Romanae quam optime disci potest. Liber nullibi impressus.*“ Manu recentiore haec adjecta sunt: *V. Siri Mercurio. Tom. II.*

b. fol. 92—114. *Relatione della Corte di Spagna sotto Filippo II.*

Incip. *Il Re Don Filippo etc.* Explic. *Che si veda meglio.*

c. fol. 116—138. *Congiura macchinata contro la città di Venetia al tempo del Duca d'Orsuna.*

Incip. *Comparve avanti gli Eccmi SSigri dell Eccelso Consiglio etc. Explic. Che porteranno stili o lancietti.* — Redemit hunc librum Senkenbergius ex sectione Knorr-iana Viennae 1762. 6 florenis.

CC.

B. S. Ms. 266. fol.

Codex chartaceus diversis manibus saec. XVII. scriptus, foll. num. 545. Continentur:

Acta publica ad historiam belli tricennalis et pacis Westphalicae spectantia.

Incip. *Lothringen, Metz, Tull, Verdun, Hagenau etc. betr. Informatio super pace zwischen der Cron Frankreich undt Burgundt. Zu wissen als im jar 1425. etc. Explic. Uiber Dero Armades und Kriegs estat in Teutschland . . . Carl Gustav Pfalzgraff.* Tum sequitur index alphabeticus contentorum in hoc volumine. Notat R. C. de Senkenberg: Volumen hoc manuscriptum utilissima multa ad historiam belli tricennalis et pacificationis Westphalicae continere, ipsa me experientia docuit, cum illud condendae historiae Imperii gratia studiò perlustrarem. Inde et non raro in illa allegatum invenies. Est vero aut ipsius Cranii ad pacem Westphalicam legati Caesarei, jussu compactum aut saltem e manuscriptis ejus compilatum, uti ostendit fol. 288 et 312. — Apographum hujus codicis Bibliothecae Gottingensi dono dedit a. 1798 Senkenbergius. — V. Haebler, N. D. R. G. fortges. v. Senkenberg. Vol. XXVII. v. 1.

CCI et CCII.

B. S. Ms. 267. 268. fol.

Codex chartaceus saec. XVII. duobus voluminibus absolutus, quorum primum continet foll. 388.; inter haec 1. 387b et 388 scriptura vacant; alterum foll. est 371., quorum 1. 370 et 371 vacua sunt. Titulus:

Authentica copia **Diarii**, seu minuta relationum **Jacobi Lampadii**, J. C. celeberrimi, celsissimorum principum **Friderici et Christiani Ludovici Ducum Brunsvicensium et Luneburgensium ad comitia Osnabrugensia et Monasteriensia Legati**, Ducis item **Christiani Ludovici Consiliarii intimi et Procancellarii**. Ex originali manuscripto in Archivio Capituli Cathedralis Hildesiensis asservato deprompti, ob operis praestantiam, gemmam omnium quotquot adhuc de pace Westphalica in lucem prodierunt relationum seu actorum publicorum nuncupandi.

Incip. *Praenotato anno 1641 etc. Explic. (1649. Febr. 17.) Hat aber Verheissung gethan, wieder anhero zu kommen.* — De autore v. Jöcher Neues d. gelchrt. Lexicon h. v. — Hirsching, IV. 247.

CCIII—CCXI.

B. S. Ms. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. fol.

Codex chartaceus saec. XVII. fugiente calamo scriptus, novem voluminibus absolutus, quorum primum continet foll. numerat. 911., secundum 1410, tertium 1726, quartum 1776, quintum 1365, sextum 1413, septimum 1589, octavum 1248 pag. num. habet, ultimum foll. num. 531 constat. Continentur:

Protocollum et Acta Pacis Westphalicae ab a. 1643—1650.

Vol. I. Incip. *Continuatio relationis in der Friedenshandlung ab a. 1643. Literae Dom. Commissariozum ad D. Comitem de Awersperg. Eur Liebden und Gnaden*

Schreiben etc. (1 Jan. 1643.) Explic. Vol. IX. (30 July. 1650.) *Anwesende Räte, Gesandten und Botschafter.* — Fuit hic liber olim in bibliotheca Craniana; volumen decimum deest. V. Häberlin, N. D. R. G. fortges. v. Senkenberg. XXVII. 466. et a. l. — Hirsching IV. 247.

CCXII.

B. S. Ms. 265. fol.

Codex chartaceus saec. XVIII., in fine mutilus, paginar. num. 36, cum foliis duobus vacuis ab initio et in fine. Continentur:

Briefe den westphälischen Frieden betreffend. Oct. 1646.

Incip. *Gnaediger Herr etc. Eur. Excell. Schreiben vom 28 Sept. etc. Explic. Bey den Vierten . .*

CCXIII.

B. S. Ms. 122. 4.

Instrumentum Pacis Caesarem et Imperium inter et Galliam, conclusae in Palatio Riswicensi in Hollandia 30. Oct. 1697. Hagae comitis ap. Adrianum Moetjens. 1697. 8.

Huic libro Jo. Schilter notas adscripsit. Possessoris nomen inscriptum est: Joh. Christ. Simon. H. O. R. 1700.

CCXIV.

B. S. Ms. 5 a. fol.

Codex chartaceus saec. XVIII. incuntis, foll. 96., quorum 1 b. 2 et 96 b. scriptura vacant. Continentur:

Memorie istoriche de' successi tra le Corti di Roma, Vienna, e Barcellona da Genaro 1708 sino a tutto 7bre del medesimo anno, che in segno del suo riv. ossequio dona e consagra a sua Allezza rev. Monsign. Giov. Franc. Vesc. di Costanza Antonio Fiocca Agente osseq. Roma I 8bre 1708.

Incip. *Due sono (come si va discorrendo) le cause etc. Explic. Altro simile Memoriale.*

CCXV.

B. S. Ms. 46. 8.

Codex chartaceus saec. XVIII., foll. numerat. 196., quorum multa vacua sunt scriptura. Continentur:

Indices in aliquot Tomos Collectionis diplomatum epistolarumque veterum. 1725.

Incip. *Ab. De Ablonde. I. 339 etc. Explic. Zwoll. I. 364.*

CCXVI.

B. S. Ms. 245 b. 4.

Codex chartaceus saec. XVIII., in duas columnas divisus, foll. 219., quorum multa in fine vacua sunt. Continentur:

Index historicus.

Incip. *Antichristus. Felgenhauers und Ruperti von Moshum De Antichristo etc.*

Explic. (*Typographia. Supplem.*) *Frankf. gel. Zeitung de anno 1764. p. 275.* — Index in fine. In anteriori libri operculo nomen possessoris G. Clem. Draut legitur.

CCXVII.

B. S. Ms. 500. fol.

Codex membranaceus anno 1475. scriptus, foll. 16., quorum 14b—16 scriptura vacant. Continentur:

Litterae atque instrumenta publica varii argumenti, partim latino partim vulgari germanico sermone conscripta et ad ann. 1420—1474 pertinentia.

Incip. *In nomine Domini etc.* Explic. *In fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum contract. et requisit.* Long. 13" 1". Lat. 8" 6".

CCXVIII.

B. S. Ms. 41. fol.

Codex chartaceus saec. XV., rubris inscriptionibus, litteris initialibus modo milto modo caeruleo colore pictis, crebris vocum compendiis, foll. 134., quorum 1. 2b. 50b. 103 et 134 vacua sunt. Continentur:

a. fol. 3—50. *Chronicon Hieronymi Eusebianum.*

Ita inscriptio. Incip. *Incipit praefatio sancti hieronymi presbyteri in librum chronicorum Eusebii Caesariensis archiepiscopi etc.* (Haec rubro picta sunt.) Explic. *Carthaginem abducti sunt.*

b. fol. 51—74. *Fasciculus temporum.*

Incip. *Mundus . . quasi undique motus etc.* Explic. *Innocentius. Alexander.*

c. fol. 75—94. *Marcus Paulus de Venetiis, De conditionibus et consuetudinibus orientalium regionum.*

Incip. *Librum prudentis honorabilis ac fidelissimi domini Marci pauli de venetiis de conditionibus etc.* Explic. *Et regiones deferuntur. Deo gratias. Explicit liber domini m. pauli de venetiis de divisionibus et consuetudinibus orientalium regionum.* — V. Fabricii *Bibl. med. et inf. lat. V. 73. v. Marcus.* Biogr. univ. v. Polo, Marco. C. F. Staelin, *Zur Gesch. u. Beschreib. alter u. neuer Büchersamml. im K. Würtemb. p. 35.*

d. fol. 95—97. *De moribus Indorum.*

Incip. *Opus novum pulcherrimum de moribus etc.* Explic. *Filios hominum.*

e. fol. 98—133. *Joannis Beke, Gesta Pontif. Traject. et Comitum Holland.*

Incip. *Venerandis patribus et praeclaris principibus dominis Joanni episcopo sancte traiectine ecclesie ac Wilhelmo duci palatino etc.* Explic. *Successit Rodolphus de diepholt.*

CCXIX.

B. S. Ms. 19. 4.

Codex chartaceus diversis manibus saec. XV et XVI. scriptus, fell. 68., quorum 1. 3b. 5. 7. 9. 11. 13 et 27 vacua sunt. Continentur:

a. fol. 2b—3a. et 21—25. *Lipsius, De Lovanii situ, origine et progressu.*

b. fol. 4—20 et 26—28a. *Genealogia Francorum s. Merovingum Regum et Ducum Lothar. et Brabantiae compilata per Emondum de Dinter (obit a. 1448. 17 Febr.) Secretar. Philippi Ducis Burgundiae.*

Incip. *Generationes Regum Francorum ex Trojanis etc.* Explic. *Ad hoc statutum et ordinatum.* — Addita sunt annotationes Lipsii. Cf. Biogr. univ. v. Dinter.

c. fol. 29—35. *Apographa variorum documentorum.*

1. Confirmatio privileg. ecclesiae Leodiensis per Conradum Rom. Reg. — 2. Origo Ordinis S. Trinitatis. a. 1198. *Subscr. Innocentius III.* — 3. Fundatio Eccles. et Monasterii novi prope Linia 1145. — 4. Origo Ord. novi Canonico. Vallis Scholar. Paris. Leodii et alibi a. 1201. — 5. Reductio Comitatus Lossensis. — 6. Confirmatio Statuti Eccl. cathedr. Leod. de recipiendis nobilib. et magistris facta a B. Martino Papa. — 7. Concordia inter B. Theobaldum Episc. Leod. et R. Berthout de Muhl. pro redditibus et jurib. in Muhlinia. 30 Nov. 1308. — 8. Confirmatio ejusdem Concordiae. 1313.

d. fol. 36—45. *Relatio balthasaris springer de maxima sua marina peregrinatione per ocean. austral. versus polum antarcticum in indiam et ejus insulas.* (Haec rubro picta sunt.)

Incip. *Ego Balthasar Springer inductus precibus etc.* Explic. *Ulixbone portum intravimus. Finis.*

e. fol. 46—68. *Ceremoniae factae et deductae in coronatione Sigismondi Imp. a. 1414.*

Incip. *Notandum quod a. D. 1414 etc.* Explic. *Secundo Calendis Junij.*

Inter fol. 35—36 haec typis descripta maximam partem rarissima adsuta sunt:

1. Georg. Lili Chronicon. Francof. 1565. 4. — Brief discours des divisions qui ont été pour la Couronne d'Angleterre entre les Maisons de Lanclastre (!) et d'York et Sommaire en partie de la généalogie de Jacques VI. Roy d'Ecosse. 2 folia. Paris 1604. 4. —

3. Epistole et Carmina quibus elegantissime in medium datur repudiatio filie Regis Rom. Max. per Reg. Franc. Carolum facta et superductio filie ducis Britonum prefati Rom. Reg. sponse. 1492. 4. (Spirae.) — 4. Descriptio apparatus bellici Regis Francie Karoli intrantis Italie civitates florentiam ac deinde Romam . . (1496) 4. — 5. Oratio legator. Venet. ad D. Max. Caes. in Memmingen habita . . Max. Responsio. 1508. 4. — 6. Lud. Heliani Vercellens, De bello suscipiendo adv. Venet. et Turcas oratio. Acc. Ejusd. Venatio leonum et Carmen exhortat. ad Germ. Principes. (Aug. Vind. 1510.) 4. — 7. Mundus novus. Albericus Vesputius Laurentio Petri de medicis. (s. l. et a. Coloniae?) 4. —

Inter fol. 45 et 46.: 1. Copia quarund. rer. noviter gestar. per Reg. portugalie (Emanuellem) missa ex Rom. Curia. (Indiaca.) Colon. 1507. 4. — 2. Nicolas Bazel, Prognostication nouvelle de cest an calamiteux 1578. Anvers. 1578. 4. — 3. Stellae peregrinae jam primum exortae et caelo constanter haerentis *γαυρόμερον* . . Lovanii 1573. 4. — 4. De nova stella quae jam a XII. die nov. a. 1572 ad XXVI. Jun. a. 1573 . . durat. W. Postelli judicium. (s. l. et a. 3 folia.) 4. — 5. Translat de la relation . . du Confesseur de feu le Roy Nostre Sire, de la forme de la dernière maladie et mort de la dicte Majesté . . Anvers 1599. 4. — Post fol. 68. haec impressa adsuta sunt: 1. La publication des tressacrées reliques qui se monstrent de sept ans à sept ans en la ville imperiale d'Aix. Maestrecht. 1608. 4. — 2. Ser. Princ. Ferdinand a Bavaria, Archiep. Coloniensis . . Panegyricon. Leodii. 1561. 4. — 3. Actes exhibez publiquement au consistoire p. Gregoire XIII aux Ambassadeurs des Roys du Japon à Rome le 13 Mars. Liege. 1585. 4. — 4. De trium Reg. Japon. legatis . . varia. Lovanii. 1585. 4.

CCXX.

B. S. Ms. 508—510. fol.

Codex chartaceus saec. XVII., foll. 11., quorum 3. 4b. 5. 6b. 7b. 9b. 10b et 11 vacua sunt. Continentur:

Litterae et instrumenta varii argumenti, lingua latina, gallica, belgica et germanica conscripta et ad saec. XVI et XVII. pertinentia.

Incip. *Die forme der presentation zu den zwein beneficien etc.* Explic. *Ce 15. d'Auril. 1632.*

CCXXI.

B. S. Ms. 609. fol.

Codex chartaceus saec. XVII et XVIII., fol. 61., quorum 1. 10b. 11b. 12a. 13b. 14b. 17. 18. 21. 22. 26. 28. 32a. 46a. 50. 54b. 55. 60 et 61 vacua sunt. Continentur:

Varia historica.

Singula, quae hoc volumine continentur, haec sunt: 1. fol. 2. *Henricus IV. Galliae Rex Wilhelmum Saxoniae ducem praefectum nominat. 16 Dec. 1557.* — 2. fol. 3—4a. *Copia aus dem Kays. Wasserhauptmansbefehl.* — 3. fol. 4b—5. *Copia einer Wasserordnung.* — 4. fol. 6—8. *Copia üb. ein Vergleich u. Bescheidt.* — 5. fol. 9. *Copey Kays. Sigismundi Urtelsbrief üb. Herz. Johannes in Baiern Succession. 1429.* Finis deest. — 6. fol. 10. *Die Bürger von Ulm an K. Karl, Beschwerde gegen Nördlingen. 1360. Copia.* — 7. fol. 11—12. *Bekanntnuss uber die Nassau Dillenburgische Lehn. 1568.* — 8. fol. 13—18. *Augustana Dillingen betr. 1258. Apogr.* — 9. fol. 19—20. *Laz. v. Schwendi an K. Maximilian II. A. e. alten Hdsch. bei d. Herrn Insp. Wiener zu Darmstadt, mit d. Titel: Elections-Handlungen eines R. Königs. O. O. u. J. Apogr.* — 10. fol. 21—22. *Das Usscryben des Reichstags gen Regenspurch. 1531.* — 11. fol. 23—32. *Copien verschiedener Urkunden.* — 12. fol. 33—42. *Weissthum der Marckh und Marck-Ordnung gemeiner Carber Gemarkung. 1643 u. 1651. (Aus dem Carber Markbuch.)* — 13. fol. 43—54. *Verzeichniss der Aemter u. Oerter im Oberfürst. Hessen und Beschreib. des Hess. Darmst. Landes.* — 14. fol. 56—59. *Extract od. Sechsjähriger Anschlag der niederhess. Quart. 1736—1742.*

CCXXII.

B. S. Ms. 595. fol.

Codex chartaceus diversis manibus saec. XVII et XVIII. scriptus, foll. 298., quorum 1. 62. 63. 66. 96. 105. 131. 132. 140. 215. 228. 232 et 298 vacua sunt. Continentur:

Collectanea historica et juridica.

Incip. *Annales Mirandulae. Constantino M. Imperatore tres fuere filii etc.* Explic. *Et meo signo signavi.* — Collectanea de iudicio aulico et iudicio provinciali fol. 34. sqq. maximi momenti in hoc libro esse videntur.

CCXXIII.

B. S. Ms. 219. 4.

Codex chartaceus saec. XVII. diversis manibus scriptus, foll. 595., quorum per multa scriptura vacant. Continentur:

a. fol. 1—149. *De Regno Poloniae et Sueciae. Annotata historica.*

Incip. *Regnum Poloniae. §. 1. Poloniam ante Polonos etc.* Explic. *Dass sich die wenigsten des Weinens enthalten konnten.* — Pertinet haec historia usque ad finem saec. XVII.

b. fol. 150—343. *Collegium historicum.*

Incip. post praef. fol. 152. *Regni Danici Chorographia. Scriptores rerum Dani-*

carum sunt etc. Explic. *Parricidali manu saevierunt.* — Index fol. 151b. Pertinet usque ad ann. 1680 circa.

c. fol. 344—469. *Obrechtii Annotata ad Boecleri Notitiam S. R. Imp.*

Incip. *Cur vocetur notitia politica* etc. Explic. *In inferiore parte Rheni.*

d. fol. 471—535. *Collegium Altorfense (verisimiliter) in eundem librum.*

Ita inscriptio. Incip. *An revera sit Elector* etc. Explic. *Quibusdam opusculis praefixit.*

e. fol. 537—548. *Collegium genealogicum forte Wagenseilii.*

Ita titulus in vet. catal. Ms. Senkenb. Incip. *C. D. Controversia Lusitania in qua plurimas praetensiones* etc. Explic. *Consequenter ultima pace 1659.*

CCXXIV.

B. S. Ms. 25. 12.

Codex chartaceus saec. XVI., foll. 119., quorum multa vacua sunt. Continentur:

Anonymi Collectanea varia maximam partem historica. Belgice.

Incip. *Anno 1426 d. 13 October* etc. Explic. *Voor dat grooste koneckrych.*

CCXXV.

B. S. Ms. 536. fol.

Codex chartaceus saec. XVI., mutilus in fine, foll. numerat. 400., praeter undecim ab initio, quorum primum vacuum est, et unum in fine, quod scriptura vacat. Titulus:

(Anonymi) Collectanea manuscr. maximam partem historica.

Incip. *Obitus Imperatricum Reginarumque. Anno 1514 obiit Anna Regina Franciae Ludovici XII uxor* etc. Explic. *(Bella, Expeditiones) Pedestris simul et equestris exercitus. c. 3.*

CCXXVI.

B. S. Ms. 563. fol.

Codex chartaceus diversis manibus saec. XVII et XVIII. scriptus, foll. 372., cum duobus vacuis ab initio et in fine. Titulus:

Abschriften von verschiedenen Documenten aus älterer Zeit (saec. XII—XVII.)

Incip. *Henricus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus ad aeterni Regni premium et temporalis regni incrementum nobis proficere non ambigimus* etc. (1188. 8 Cal. April.) Explic. *In unser Vrowen avende wortemissen. (Copia Herzog Ernesti Donation über 1½ Hufe Landes an dem Rode Boven der Stadt Einbeck de anno 1323.)* — Inscriptiones diplomatum singulorum maximam partem a manu H. C. de Senkenberg adscripta sunt.

CCXXVII.

B. S. Ms. 218. 4.

Codex chartaceus saec. XVIII., paginar. numerat. 230., praeter permulta folia in fine, quae scriptura vacant. Titulus:

H. C. Senkenbergii Collectio diplomatum epistolarumque veterum. T. III.

Incip. *Venetiae. 1. Veneti Duci (Bavariae autumo) exponunt, quid in causa fuerit, ut ipsi a Turcis pacem peterent. 25 Febr. 1479. V. An. Boic. p. II. p. 192. Explic. Schenk de Schweinsberg. Multa documenta de eis ap. Estor Kl. Schr. p. 1. N. 2 von der gefemten hand. ibid. II St. N. 2. — Additiones varias adscripsit Ren. Car. de Senkenberg.*

CCXXVIII et CCXXIX.

B. S. Ms. 216. 217. 4.

Codex chartaceus saec. XVIII., in duas columnas divisus, duobus constans voluminibus, quorum prius paginas habet numeratas 760., posterius 698. praeter multas vacuas in fine. Continentur:

H. Chr. Senkenbergii Annotata historica.

Incip. *Tornacum. Tornacensis Episcopus. 1. Privilegium Childerici a. 580. Confirmatum a Philippo Pulcro a. 1290. ap. Chiflet. Anast. Child. p. 306 sqq. etc. Explic. Wilhelmus Dives Marchio Misniae. 1. Albrecht u. Nicol von Rotolstadt bekennen, dass ihnen Glissberg u. das Städtchen Kanitz von Marggr. Wilhelmen versetzt seye auf 12 Jahr . . Gotha Dipl. T. V. p. 221.*
